

MERERÖÖVLITELE PEALE PANDUD NEEDUS

Kolmeteistkümnenda juuni hommikul läks Robin Tallinna bussijaamas bussi peale ja asus Saaremaa poole teele. Täpselt neli tundi hiljem ronis ta Kuressaare bussijaamas bussist välja ja vahtis uurivalt ringi. Ema oli arvanud, et vanaisa saadab talle ehk naabrinaise vastu. Aga peale selle olevat veel olemas maaliinibuss ja lõpuks ka takso. „Maaliinibussid sõidavad mitu korda päevas. Mine vaata stende või küsi infost. Ja helista mulle, kui miski segaseks jääb. Ja ära muretse, sinna bussijaama sa ei jää.“

Robin eriti ei muretsenudki. Ta pidi oma võimalusi lihtsalt õiges järjekorras kasutama. Esimene valik oli niisiis see naabrinaine, keda ta polnud kordagi näinud. Robin nuputas parasjagu, kuidas see naabrinaine aru saab, et tema ongi see poiss, kes tahab Saaremaa teise otsa sõita, kui üks vana ja väsinud olemisega Volvo kõva tõrtsu signaali laskis. Robin vaatas auto poole. Valgus peegeldus klaasidelt vastu, seesistujat ei paistnud. Kuid siis kerkis kellegi karvane käsi auto lahtisest küljeaknast välja ja vehkis umbes sedamoodi, nagu poiss peaks kiiremini tegema.

„Ee, tere,“ ütles Robin lähenedes.

„Tule istu sisse. Seie¹ äi tohi parkida,“ vastas vanaisa ja viipas tagaistme poole. „Kimpsud-kompsud viska taha.“

See vanaisa rääkimise viis polnud Robinile päris võõras, ka Robini ema kasutas vahel kirjakeelest erinevaid sõnu. Ta sai sellest päris hästi aru.

„So silmaouk on must kut tõrvatee. Ma ei tund sind kohe äragid. Kudas sõit oli?“

¹ Siin ja edaspidi, kui mõni Sõrve murdesõna tekitab kahtlust või tahaksid teada, mis on selle sõna kirjakeelne vaste, vaata raamatu viimastel lehekülgedel olevat sõnastikku.

„Hea.“

„Ah-ah.“

Oli näha, et vanaisa üritas olla sõbralik ja seltskondlik. Pakkus Robini poole oma lutsukomme ja kärutas bussi-jaamast minema.

Oli see vast sõit! Robin polnud just sageli autoga sõitnud, sest Tallinna kesklinnas polnud seda vaja. Tema ema ei olnud isegi autojuhilube teinud, nad sõitsid vajaduse korral taksoga. Aga sellest sai isegi Robin aru, et vanaisa Volvol on kindlapeale midagi viga. See liikus kuidagi jõnksudes ja Robini meelest tuli auto tagaotsast rohkem tossu, kui ehk oleks pidanud tulema.

„Pöikame poodi sisse. Ma osta söömad-joomad ära.“

Auto jõnksatas seisma. Vanaisa kohmitses kõrvalistmel, upitas end käte jõul autoistmelt püsti ning toetus seejärel raskelt kahele kepile.

Pood oli nagu poed ikka, kaupa täis. Vanaisa kõikus edasi liikudes kõvasti ja ähkis. Robin lükkas käru ja hoidus ta sappa.

„Mida sa tahad?“ küsis vanaisa kommi- ja küpsiseriulite vahel seisma jäädes.

„Ma magusat ei söö,“ vastas Robin.

„Soh? Mette piretkid? Aga mes sa's sööd?“

Seda oli palju, mida ta sõi. „Kõike,“ vastas poiss kõhklevalt.

„Kõike, peale kommide,“ ütles vanaisa hämmeldunult ning ladus toidukärusse keeduvorsti, pakijuustu, vormileiba, piima ja muud seesugust. „Äks nee söömamoed akvad varsti selguma,“ kommenteeris ta seejuures.

Kassapidaja rääkis vanaisaga nagu ammuse tuttavaga, kiitis sooja ilma ja küsis, kas vanaisa ikka mere peal ka käib.

„Ikke,“ vastas vanaisa.

„Jalg ei sega?“

„Äi sega,“ vastas vanaisa üsna järsult.

Kassapidaja kergitas kulmu, silmitses uudishimulikult Robinit, aga ei küsinud midagi, pigistas hoopis huuled kriipsuks.

Kui nad jälle autos istusid, ütles vanaisa: „Panin tal suu kinni, muidu ta oleks su kohta ka kindlast küsind. Ta iga korra tahab täada, kuidas mu südamega lood on ning siis jälle jalaga ning mida kõike. Käi kut pihitoolis.“

Nad tossutasid mööda suurtest siltidest, millele oli kirjutatud „Tuulte Roos“, „Nasva“, „Mändjala“ ja „Järve“. Vanaisa rääkis, et Järve ja Mändjala kandis on puha liivarannad, sakste suvilad ja muidu majad.

Enne, kui nad Tehumardi murtud mõõga juurest paremale ära pöörasid, ütles vanaisa: „Vaada nüüd, säääl on Salme. Säääl käime tavaliselt poes.“

„Ja seal on raamatukogu ka,“ märkis Robin.

Vanaisa noogutas ja ütles Robini arvates üsna seosetult: „Seda see Kaisa ütles, et sa oled vieline poiss.“

Kui auto viimaks kruusasele kõrvalteele pööras, hingas poiss ärevalt sisse. Meri paistis. Ta ei suutnud sellelt pilku pöörata. Nii suur ja ilus oli meri. See oli alati ilus ja suur olnud, ja Robin oli koos emaga palju aega veetnud merel ja mere ääres. Aga see meri, sel päeval, kivise rannaniidu ja kadakate taga, rahutute kiudpilvede all silmipimestavalt sädelev, oli oma kargel moel täiesti erakordne.

Vanaisa märkas Robini imetlevat pilku ja noogutas heakskiitvalt. Ta oli uhke, justnagu oleks keegi ta vastsündinud beebi kohta kiitva sõna poetanud.

Luigu talu elumaja ootas neid nii, nagu vanaisa oli selle jättnud: luud vastu ust toetatud. Kui Robin luua kohta küsis, ütles vanaisa, et see on selleks, et keegi koputama ei tuleks. „Saavad luua järge aru, et mind pole kodu.“

Maja lõhnas kala, mere ja kampripiirituse järele. Eks seal vast ikka oli koristatud, aga Robin oli harjunud teistsuguse korraga.

„Kaisa kamber,“ ütles vanaisa Robinile, kui see, seljakott näpu otsas, kohmetult kööki seisma jäi. „Asemeriided on lauanurga peel. Tõmma peale.“

Ena vanas toas polnud aastate jooksul midagi muutunud. Sama mööbel, vaip, heleda pirniga laualamp ja raamatud riiulitel. Seinal olid mõned vilunud joonistaja sõejoonistused, tühjaks saanud patareiga kell ja kalender aastast 2009. Robin viskas koti voodile ja lükkas akna lahti. Kuressaares, poe juures, oli talle tundunud, et on üsna tuuletu, aga siin, mere süles, oli tuult omajagu. Mere ühtlane tume mühin oli kui saatemuusika solistidele – ja solistideks olid tuhanded linnud. Kesklinna poisina oli Robin harjunud sedavõrd erineva maailmaga, et need helid tundusid peaaegu eriskummalised. Ta sättis korralikult kokkuvolditud särgid-püksid ühele tühjale kapiriiulile ning asetaski oma e-lugeri ja raamatud öökapile. Vanaisa tundis huvi, kas tal on kõik olemas, ja Robin arvas, et on. Ta kibeles välja, et näha lainete valgeid harjasid – või „jäneseid“, nagu vanaisa nende kohta öelnud oli – ning uurida vana aita ja paadikuuri.

„Su ema jalgratas on aidas,“ ütles vanaisa, kui nägi teda välisukse poole minemas.

Robin jooksis paadikuuri juurde, sest mõte aidas peituvale jalgrattale rikkus ta tuju. Ta poleks mingil juhul tahtnud vanaisale tunnistada, et ta ei oska sellega võib-olla sõita. Ilmselt oli ta ainus omalaadne maailmas.

Paadikuuri kriuksuva laia ukse taga polnudki paati, aga seal oli igasugu koli, kaste ja anumaid, võrke ja köisi, korgipuust võrguujukeid ja aere. Veel oli seal muidugi paadi përamootor, igasugu juppe, tööriistu ja kütust. Vanaisa vana puupaat ja uus plastpaat seisid kummulikeeratuna veidi

eemal lautrikoha juures. Robin mäletas ema juttudest, et täpselt nii seda suurematest kividest ehitatud, kaldajoonelt algavat ja merre kaduvat koridori kutsuti. Lauter.

Maapinnale kraabitud jooned andsid tunnistust sellest, et paadiga oli hiljuti merel käidud. Robin istus paadi põhjale ja vahtis kaugele-kaugele, silmapiiri virvendava jooneni. See polnud kuidagimoodi loogiline, aga mingil seletamatul moel tundus kõik siin kuidagi eriti õige. Nagu oleks kogu maailm harmoonias. Nagu oleks ta koju jõudnud.

Kui jahe hakkas, läks ta majja tagasi. Vanaisa oli sirakil diivanil, haige jalg kolme padja peale sätitud. „Võta, söö köökis,“ ütles ta uksekolksu kuuldes.

Robin sõi. Siis kogus veidi julgust ja küsis kõige põletava küsimuse ära. „Vanaisa, miks meil selline perekonnanimi on?“

„Sa, poiss, ütle moole Leigar nõnda kut täismees. Sobib?“
Robin noogutas.

„Aga su küsimus,“ jätkas Leigar. „Nimi Mereröövel on meitel elupäävad olnd. Millaskid kakssada aastad tagasi aketi perenimesid panema, äga meitel oli see isegid veel ennem.“

„Miks?“

„Sa oled ähk randröövlitest kuulnud, nee olid ka püsut-sugu nõnda kut mereröövlid. Äks neid oli igal pool randades. Luigu-poisid olid võib-olla nõndasammati randröövlid. Äga ühest Luigu-poisist sai päris *mereröövel*.“

Vanaisa vahtis poisi hämmeldunud näkku.

„Noh äi, mette sihandune kut „Kariibimere piraatides“. Aga kes seda täpselt tiab.“

Robin istus tugitooli ja ootas.

„Ma’p tahaks nüüd enne ööd. See on pikem jutt. Äks ma mõne teise pääva räägi.“

Robin ei liigutanud, vaid vaatas ootusärevalt vanaisa.

„Kui ma noorem oli, siis ma uurisi seda asja. Niipailu ütlen, et kaheksateismendal sajandil elasid meite esiisad ning -emad siisammas. Seda maatükki kutsuti juba siis Luiguks.“

„Kas seda kutsutakse Luiguks luikede pärast? Ma nägin rannas luikesid.“

„Küllap vist. Nee on sii keik see aja olnd. Äks sa varsti õpid ka seda, et sii on igal maalapil, suuremal kivil, laiul ning lombil oma nimi ... Äga see mereröövliite asi ... Luigu Kaarlil, kasus sii kaks poega. Mõlemad kirjaoskajad. Kaarli vanema poja nimi oli Karl ning noorema nimi oli Gustav. Karlile jäi maa, aga eale järjele es jõva selle kiviklibu arimisega kiskid. Põhiliselt siblisid maa peal naised. Mehed käisid merel, äga ka see s'tee rikkaks. Seda imelikum on, et vanem poeg, Karl, oli uskumata jõukas mees. Ta ostas maa välja juba 1814. aastal. Suure maalapi. Nii naabermaja krunt kui ka üksjagu turismitalust kuulus omal ajal Luigu alla. Suuremjagu sellest müüdi kahekümnenda sajandi akaduses maha.“

Robin noogutas arusaamise märgiks.

Vanaisa jätkas: „Noorem poeg, Gustav, tema ehitas Tori sadamas laivu ning putkas juba noorelt merele. Kirja põhjal, mis Gustav vennale saatis, polnd laiv, mille peel ta seilas, mette keige viisakama meeskonna ning lastiga. Miskidmoodi jõudas see kiriku- ning möisaärrade kõrvu ja kirikuraamadutesse kirjudati Gustavi eesnime taha pere-nimi Mereröövel. Sest see oli just Gustav, kellele pandi pere-nimeks Mereröövel. Karl sai talukoha järgi nimeks Luigu. Kaks venda, kaks perenime.“

„Mulle meeldiks Luigu rohkem,“ poetas Robin ettevaatlikult.

„Tjah, eks see üks needus on.“

Robinil oli tulnud oma nime pärast palju kakelda, aga otse needuseks polnud ta seda pidanud. „Needus?“ küsis ta.

„Aah, eks ta ole udujutt, aga kui üks ning samma õnnetus kordub läbi seitsme inimpölve, siis akad isegid udujuttu uskuma.“

„Mis kordub?“

„Sina oled sellest igastahes vaba. Sest sina oled kaheksas põli.“

Leigar vaatas tühja pilguga kaugusesse.

„Vaba, millest? Needusest?“

Robin tundis, kuidas kananahk kätele tekkis.

Leigar näis mõtlevat. Isegi liiga pikalt. Kui ta viimaks rääkima hakkas, oli ta hääل vaikne ja sünge. „Minu vanaisa oli kaheksakümnene, kui ta rääkis mulle needusest, mis Gustav Mereröövli järeltulijatele seitsmeks põlveks peale olla pandud. Minu vanaisa uskus seda. Ta mäletas juttusid oma vanaisast, kes oli vallaslaps ning jähi siis, kui tal esimene laps sündis, leseks. Minu vanaema sai sõjas ukka. Ema suri, kui ma oli kahene. Minu naine, Kerstin, suri, kui su ema oli pisine. Sinu ema pole selleajani abieluni jõudand. Minu vanaisa, Aleksander, uskus, et see oli keik Gustavi toodud aarde tõttu.“

„Aarde?!“ Robin uskus vaevu oma kõrvu.

„Aarde jah. See on muidugid plära. Aga ja-jah, rääkivad sii seda juttu. Noh, et oli ka peidetud aare. Vaival, et kiskid peale Gustavi üldse täädas, *kas* see ka tegelikult olemas oli. Kui oli, täädas umbest Gustav, kohest see pärit oli ning kuidas ta selle täpselt sai. Pärast 1812. aastat Gustav änam tagasi pole tulnud. Kiri tuli 1813. aastal. Selles oli juttu metallist ning kividest, millest ta vennal Karlil ähk abi oli. Äks see „metall ning kivid“ viisidki järeltulevate põlvede mõtte aardele. Pärast seda on seitse põlve seda aaret otsitud ning seitse põlve pole seda lõitud.“

„Aga sina? Kas sina usud seda needuse ja aarde asja?“

„Tjah, äi mina tia, midast uskuda. See on õigus küll, et õnnelikku abielu pole meitest kellegitele antud. Ühtejooni oleme me oma lapsi üksi kasvatand. Äks see teeb meele kibaks ning keele teravaks.“

Vanaisa vaikis. Robin püsis kannatamatult ta kõrval. Polnud lihtsalt võimalik, et ta peab terve öö sellele jutule järke ootama.

„Kas sul on selle kohta mingisuguseid pabereid ka?“

„On ikka pabereid ka. Ühest ning teisest raamadust, ning mõnest paberitükist on tehtud valguskoopia. Muist kirikuraamatuid olla ävinend, äga midagid ma ole ikkagid löidand. Arhiividest.“

„Kus need on? Ma mõtlen, need paberid. Kas ma võiksin neid näha?“

„Ikka. Kapi otsas.“

Vanaisa viipas vanaaegse kapi poole, mille klaasukse tagant paistis pudelisse pistetud purjelaev.